

ABSTRAKT

Dizertační práce se věnuje právní úpravě rovných příležitostí mužů a žen v pracovněprávních vztazích. V této souvislosti se zabývá především pracovněprávními předpisy, zákonem č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), a dalšími souvisejícími právními předpisy, které tuto oblast upravují.

Práce je rozdělena do devíti hlavních kapitol, přičemž její těžiště se nalézá v kapitolách 4 až 8, které obsahují podrobný rozbor úpravy rovných příležitostí mužů a žen v pracovněprávních vztazích, a to jak v právním řádu České republiky, tak i v právu Evropské unie a mezinárodních smlouvách. Kapitoly 1 až 3 představují základní úvod do problematiky, kapitola 9 následně přináší shrnutí závěrů a zjištění z dizertační práce.

První kapitola obsahuje zdůvodnění, proč se předmětem dizertační práce stala oblast rovných příležitostí mužů a žen v pracovněprávních vztazích. Upozorňuje na důležitost této oblasti v mezinárodním právu, ale také v sociální politice Evropské unie. Dále poukazuje na mimořádný celospolečenský význam této problematiky.

Druhá kapitola přináší rozbor základních pojmů z oblasti rovných příležitostí mužů a žen v pracovněprávních vztazích a vysvětluje význam tohoto tématu v Evropské unii.

Kapitola třetí se zabývá sociálně-ekonomickou situací a postavením žen na trhu práce v České republice. Poukazem na zaměstnanost žen a jejich pozici na trhu práce, ekonomické a politické podmínky ve společnosti je demonstrován celospolečenský význam problematiky rovných příležitostí mužů a žen.

Čtvrtá kapitola podrobně rozebírá úpravu rovných příležitostí mužů a žen v mezinárodním právu. V této souvislosti je také upozorňováno na otázku vykonatelnosti a vynutitelnosti mezinárodního práva, rovněž na možnost kontroly plnění závazků, vyplývajících z mezinárodních smluv ze strany zavázaných států, a možnost stížnosti jednotlivců na neplnění takovýchto závazků. Ve třech částech této kapitoly jsou následně rozebírány významné smlouvy a úmluvy Organizace spojených národů, Mezinárodní organizace práce a Rady Evropy.

Pátá kapitola se věnuje oblasti rovných příležitostí mužů a žen z pohledu práva Evropské unie. Vzhledem k tomu, že úprava problematiky rovných příležitostí a zákazu diskriminace je v evropském právu skutečně rozsáhlá a i z důvodu rozsudků Soudního dvora Evropské unie dochází k jejímu pravidelnému přezkumu a vývoji, je v této kapitole rozebráno nejen právo Evropské unie primární, ale také sekundární. Na závěr je řešena otázka vymahatelnosti komunitárního práva, včetně otázky horizontálního a vertikálního přímého účinku.

V šesté kapitole dizertační práce je věnována pozornost rovným příležitostem mužů a žen v právním řádu České republiky. V této souvislosti je tato oblast rozebrána primárně z pohledu ústavního pořádku České republiky, dále jsou zdůrazněny mezinárodní úmluvy zabývající se touto problematikou, jimiž je Česká republika vázána, a následně je rozebráno těžiště této úpravy, které leží na úrovni zákona. Podrobněji je rozebrána právní úprava rovných příležitostí mužů a žen z pohledu zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), a zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Sedmá kapitola se věnuje jednotlivým zásadám a principům uplatňovaným v oblasti rovných příležitostí mužů a žen v pracovněprávních vztazích; je rozdělena na tři hlavní části. Podkapitola 7.1 se podrobně zabývá zásadou rovného zacházení a zákazem

diskriminace, přičemž jsou v této souvislosti rozebrány nejen tyto pojmy a jejich právní úprava, ale také jejich definiční znaky. Zvláštní pozornost je pak věnována diskriminačním důvodům, pracovním podmínkám, věcným důvodům pro rozdílné zacházení a pozitivním opatřením, a to nejen z pohledu pracovněprávních předpisů, ale také z pohledu zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Vedle úpravy této oblasti v právu Evropské unie, jsou dále podrobně rozebrány i první a významná rozhodnutí českých soudů a Soudního dvora Evropské unie. Podkapitola 7.2 se věnuje zákazu diskriminace při přijímání do zaměstnání, a to primárně z pohledu zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Význam této zásady je zdůvodněn tím, že dochází-li k diskriminačnímu jednání již před vznikem pracovněprávního vztahu, nemůže pak úspěšně dojít k uplatňování ani ostatních zásad a principů z oblasti rovného zacházení s muži a ženami. Rovněž jsou v této podkapitole podrobně rozebrány výjimky ze zákazu diskriminace při přijímání do zaměstnání, a to s poukazem na rozhodovací praxi českých soudů a Soudního dvora Evropské unie. Poslední podkapitola 7.3 zdůrazňuje důležitost zásady rovného odměňování pro muže a ženy. V této souvislosti jsou rozebrány pojmy „stejná práce“ a „práce stejné hodnoty“, pozornost je rovněž věnována samotnému pojmu „odměňování“ a jeho obsahu. Dizertační práce poukazuje i na rozdíl mezi českou právní úpravou a právem Evropské unie, co se týče zajištění rovného odměňování pro všechny zaměstnance. Závěrem jsou rozebrány soudní případy, kterými se zabývaly české soudy a Soudní dvůr Evropské unie.

Kapitola osmá podrobně rozebírá problematiku právní ochrany rovných příležitostí mužů a žen, přičemž je rozdělena na pět hlavních částí. Podkapitola 8.1 se věnuje veřejnoprávním prostředkům ochrany rovných příležitostí mužů a žen, v rámci které se zdůrazňuje jedna ze stěžejních zásad soukromého práva, a to zásada prevence. Dizertační práce poukazuje na jednotlivé možnosti kontroly dodržování zásady rovného zacházení z pohledu veřejného práva, včetně existence sankcí

za porušení této zásady. V podkapitole 8.2 je podán rozbor soukromoprávních prostředků ochrany rovných příležitostí mužů a žen. V této souvislosti je zdůrazněn rozdíl mezi diskriminačními žalobami a žalobami podle právní úpravy ochrany osobnosti a je rovněž poukázáno na nejasnosti týkající se zejména práva požadovat vedle morální satisfakce také náhradu nemajetkové újmy v penězích. V podkapitole 8.3 je pak podrobně rozebrána otázka obráceného důkazního břemene v diskriminačních sporech upraveného v § 133a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a aplikační obtíže, které tento princip přináší. Podkapitola 8.4 popisuje právní ochranu rovných příležitostí mužů a žen z pohledu práva Evropské unie, včetně související rozhodovací činnosti Soudního dvora Evropské unie. Podkapitole 8.5 je věnován závěr k této otázce.

V závěrečné kapitole pak dizertační práce shrnuje předchozí výklad, závěry z učiněných zjištění a uvádí doporučení *de lege ferenda*, a to v případech, kdy by se jiná právní úprava mohla jevit vhodnější či v případě právní úpravy, která by v praxi mohla způsobovat výkladové obtíže.